

Vlaams
Parlement

vergadering **C45 – LEE6**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Onroerend Erfgoed

van 27 oktober 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de toekomst van de historisch waardevolle gebouwen in het dorp Doel - 144 (2010-2011)

3

■

Voorzitter: de heer Bart Martens

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de toekomst van de historisch waardevolle gebouwen in het dorp Doel - 144 (2010-2011)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, in antwoord op mijn interpellatie in de commissie Openbare Werken van 24 april 2007 en op een schriftelijke vraag van 28 augustus 2008 zei de minister-president dat de mogelijkheid zou worden onderzocht of Doel niet kan worden voorbehouden en uitgebouwd als een site met beperkte niet-verblijfsfunctie. Dit was dan ook zo opgenomen als één van de richtlijnen van de plan-MER. Ook het behoud van de historische gebouwen wordt in dat kader bekeken, zo stelde hij toen.

Intussen werden er bewarende maatregelen genomen voor de windmolen op de dijk, de kerk, het Hooghuis, de pastorie en de begraafplaats. Pas als het MER afgerond zou zijn, zou de Vlaamse Regering over de dorpskern van Doel een definitieve beslissing nemen.

In een recente persreportage onder de veelzeggende titel 'Alles moet weg' wordt echter gesteld dat het Antwerpse havenbestuur nu reeds de plannen heeft klaarliggen om naast het Saeftinghedok ook een spoorwegcomplex pal over de dorpskern van Doel heen te leggen. Dit zou vanzelfsprekend betekenen dat de beschermde historische gebouwen zouden moeten verdwijnen.

Minister, kunnen beschermde gebouwen, zoals die in de dorpskern van Doel, zomaar worden gesloopt? Welke procedure moet daarvoor worden doorlopen? Is dit wel in overeenstemming te brengen met internationale akkoorden die daarover bestaan? Op welke wijze bent u betrokken bij het overleg en de planning van dit dossier over de beschermde monumenten? Tegen wanneer wordt er duidelijkheid verwacht over de historische kern van Doel? Staat u nog steeds achter uw eerdere uitspraken over het behoud van de historische kern van het dorp? Welke mogelijkheden ziet u om het behoud van dit erfgoed te verzekeren voor toekomstige generaties?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik sluit me aan bij dit onderwerp, waarover ik in het verleden ook al verschillende keren mijn bekommernis heb geuit. Inhoudelijk heb ik hier niets aan toe te voegen, maar gelet op de evolutie van dit dossier, wil ik deze vraag meer dan ooit bekrachtigen. Het is heel belangrijk dat we ons afvragen of dat erfgoed niet prioritair een rol moet krijgen, gelet op de relatief zwakke economische ontwikkeling die we kennen. Ik wil deze discussie nu niet voeren, maar ik wil dit blijven toespitsen op de intrinsieke erfgoedwaarde. De economische situatie dwingt me daartoe.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, Doel heeft drie beschermde monumenten en een beschermd landschap. De monumenten zijn het Hooghuis, een typisch zeventiende-eeuws landhuis in Vlaamse-renaissancestijl dat aan een grondige restauratie toe is, het kerkorgel in de Onze-Lieve-Vrouwekerk, en de stenen windmolen, die naar verluidt de oudste stenen molen is van Vlaanderen. Die windmolen functioneert niet meer als molen. De wieken zijn vastgezet en het molenwerk is grotendeels verdwenen. De staart van de molen is weggenomen, maar het gebouw wordt uitgebaat als taverne. Het beschermd landschap zijn de slikken en schorren van Oude Doel.

Als het GRUP wordt goedgekeurd, dan liggen het Hooghuis en de kerk in het havengebied, de stenen molen ligt midden in het Saeftinghedok en het beschermde landschap bevindt zich buiten de afbakening van het GRUP.

Zowel de internationale verdragen, zoals de conventie van Granada, als de beschermingsvoorschriften op Vlaams niveau, laten het slopen van beschermde monumenten niet toe. U weet dat het decreet bepaalt dat eigenaars en vruchtgebruikers van een monument het betreffende goed niet mogen ontsieren, beschadigen of vernielen en dat ze het in goede staat moeten behouden door het uitvoeren van de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken. Het slopen van een beschermd goed is enkel mogelijk na opheffing of na wijziging van het beschermingsbesluit.

De huidige regelgeving en de te volgen procedures zijn in overeenstemming met de bepalingen van de conventie van Granada. Dit verdrag bepaalt dat elke partij de nodige maatregelen moet nemen om te voorkomen dat beschermde goederen worden ontsierd, vernield of afgebroken. Het bepaalt echter ook dat het behoud en de verbetering van het bouwkundig erfgoed kan worden gewaarborgd door in dringende gevallen en vereist voor het behoud van het beschermde goed, in de verplaatsing te voorzien. Bij een verplaatsing moeten de nodige voorzorgsmaatregelen worden genomen voor het demonteren, het overbrengen en het verbouwen op een geschikte plaats.

De Vlaamse Regering maakt werk van het gewestelijk RUP afbakening zeehavengebied Antwerpen. Dit RUP maakt de aanleg van het Saeftinghedok mogelijk en vormt de omgeving ervan om tot havengebied en natuurcompensatiegebied. De uitvoering van dit RUP heeft gevolgen voor het onroerende erfgoed in Doel.

Mijn kabinet heeft de problematiek besproken met Doel 2020, het Havenbedrijf, de vzw Hooghuis, het architectenbureau Erfgoed en Visie, dat een herbestemmingsonderzoek uitvoerde van het Hooghuis en de historische waarde van Doel bestudeerde. Indien de plannen voor de uitbreiding van de Antwerpse haven uitgevoerd worden zoals ze nu voorliggen – Saeftinghedok en omgevende infrastructuurwerken – is er geen mogelijkheid om het beschermde erfgoed in Doel in situ te bewaren. Het Saeftinghedok, dat aan de noordrand van het dorp zal worden ingeplant, heeft gigantische afmetingen. De dorpskern van Doel, met de kerk en daarin het orgel, en het Hooghuis bevinden zich net onder het dok in het toekomstige havengebied. Dat leidt daar tot een niveauverschil van 9 meter, wat ons tot de boutade zou kunnen brengen dat het Hooghuis in dit geval een ‘laaghuis’ zou worden, want het zou dan helemaal in de diepte staan.

De stenen windmolen is gelegen midden in het toekomstige Saeftinghedok. De plannen van het Antwerpse Havenbedrijf voorzien in een spoorwegcomplex met rangeerstation voor aan- en afvoer van containers over de dorpskom. Dat is ter hoogte van het Hooghuis en van de kerk. De gronden zullen daartoe een 9-tal meter opgespoten moeten worden. Het behoud van de historische kern is binnen die inrichtingscontext dus onrealistisch.

Het aanwezige erfgoed is bij uitvoering van die plannen onmogelijk in situ te behouden, maar voor mij is de sloop van het erfgoed uitgesloten, collega's. Ik wil dat beklemtonen. Ik kies ervoor om het beschermde erfgoed in deze omstandigheden te verplaatsen. Ik kies er ook voor dat de kosten die daarmee gepaard gaan, worden gedragen door de veroorzaker. Gelet op de grote erfgoedwaarde van het Hooghuis en de noodzaak van een restauratie in functie van het behoud van deze erfgoedwaarden, dringt de vzw Het Hooghuis aan op het nemen van een beslissing. De vzw is echter, gelet op de onzekere toekomst van het Hooghuis, niet bereid om nu nog grote investeringen te doen.

De verplaatsing van het Hooghuis wordt bekeken met de betrokken actoren. Locatie, timing en financiering van het project zullen op 8 november besproken worden met het Havenbedrijf, de vzw Het Hooghuis en mijn kabinet. Als mogelijke site komt een braakliggend terrein naast de kerk van Prosperpolder in aanmerking. Voor de verplaatsing van het Hooghuis zal een wijzigingsbesluit moeten worden gemaakt, aangezien er in de huidige omstandigheden niets kan gebeuren.

Hoewel de kerk de klankkast is van een orgel, kan het orgel gedemonteerd en verplaatst worden. Maar ook daarvoor is een wijzigingsbesluit nodig. Ik ben zaterdag nog bij de vzw Vrienden van het Orgel langsgegaan, en heb daar vernomen dat al tal van beschermde en niet-beschermde orgels verhuisd zijn en in andere kerken zijn ondergebracht. Ook de stenen windmolen zal op termijn gedemonteerd en verplaatst worden. Ook daarvoor zal in de toekomst een wijzigingsbesluit moeten worden opgemaakt.

Mijnheer De Meyer, ik ga dus voor het behoud van het erfgoed. Ik heb afspraken gemaakt met de betrokken actoren. Als we het beschermde erfgoed daar willen behouden en conserveren voor de toekomst, zullen we moeten werken met wijzigingsbesluiten.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik dank u voor het duidelijke antwoord. De discussie over de al of niet opportuniteit van het Saeftinghedok gaan we hier uiteraard niet voeren. Die hoort niet thuis in deze commissie en het is niet uw bevoegdheid. Maar als de beslissingen genomen worden zoals u de mogelijkheden gaf, is het bijzonder belangrijk dat dit waardevolle erfgoed bewaard blijft voor de toekomstige generaties. Dan lijkt de piste om Prosperpolder te versterken de meest aangewezen en zinvolle piste.

Het is evident dat we dit dossier in de loop van de volgende maanden met bijzondere aandacht zullen blijven volgen, ook voor wat het kerkorgel betreft. We zullen hier zeker en vast nog op terugkomen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Minister, het is een zeer goed antwoord vanuit uw bevoegdheid Erfgoed. Ik kan het wat dat betreft alleen maar onderschrijven. Maar als je er even wat dieper in graaft, moeten we ons misschien toch de vraag stellen wat we aan het doen zijn. Maar zoals de heer De Meyer al opmerkte, is dat niet de bevoegdheid van deze commissie. Ik zal er dan ook niet verder op ingaan.

Maar het blijft een feit: mochten we het in situ kunnen bewaren, zou dat nog altijd een veel sterkere oplossing zijn.

De heer Bart Martens: Minister, het valt mij op dat u in uw antwoord, wat betreft het onderdeel van het nieuwe gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplan Afbakening Zeehavengebied, heel affirmatief stelt dat het Saeftinghedok er zal komen. Als ik me niet vergis, staat in ons regeerakkoord dat de verschillende inrichtingsopties van het afgebakende gebied dat volgens de meest maatschappelijk aanvaardbare variant zou worden afgebakend, hetzij een nieuw containerdok, hetzij maakindustrie, hetzij meer logistieke en distributieactiviteiten, het onderwerp zou zijn van een maatschappelijke kosten-batenanalyse op planniveau. Bij mijn weten is die nog niet uitgevoerd.

Ik wijs er ook op dat de ruimteproductiviteit van de containerterminals vandaag al serieus is toegenomen door systemen van kraanbruggen en dies meer. Dat stelt nut en noodzaak van dat Saeftinghedok misschien in een ander daglicht. Als uit die maatschappelijke kosten-batenanalyse zou blijken dat een andere inrichtingsoptie meer maatschappelijke baten met zich meebrengt dan een nieuw containerdok, moeten we ook de discussie over de erfgoedwaarde in een ander daglicht stellen. Dan is een behoud in situ aangewezen.

Omgekeerd denk ik dat u in de maatschappelijke kosten-batenanalyse het verplaatsen van dat erfgoed, zoals u plant te doen, als kost moet meenemen in de realisatiekosten van het containerdok. Dat kunt u wel meegeven aan de andere ministers. Hoe zit het nu met de maatschappelijke kosten-batenanalyse van de verschillende inrichtingsopties? Welke andere inrichtingsvarianten worden door de Vlaamse Regering bestudeerd? In welke mate zal dat van invloed zijn op het al dan niet behouden van de erfgoedwaarde in situ in het polderdorp Doel?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik denk dat ik heel duidelijk ben geweest. Ik heb gezegd dat de Vlaamse Regering werk maakt van het GRUP afbakening zeehavengebied Antwerpen. Indien de plannen voor de uitbreiding van de Antwerpse haven worden uitgevoerd zoals ze nu voorliggen – Saeftinghedok en omgevende infrastructuurwerken –, is er geen mogelijkheid om het beschermde erfgoed van Doel in situ te bewaren. Ik heb dat in de voorwaardelijke zin gezegd. Ik stel voor om die discussie te voeren met de minister van Ruimtelijke Ordening. Het is vanzelfsprekend dat dit erfgoed mee in de balans moet komen van de kosten en baten.

Ik was dus heel duidelijk. De regering maakt er werk van. Dit kan een consensus zijn als we de plannen uitvoeren zoals ze voorliggen. Anders verdwijnt de molen onder water, en wordt de rest totaal onbereikbaar en onontsluitbaar. Ik heb gezegd: indien de plannen zo worden gerealiseerd.

Mijnheer De Meyer, u hebt gelijk: als die plannen worden gerealiseerd, is de Prosperpolder de laatste gaaf gebleven polder. In die veronderstelling zou dat een ideale locatie kunnen zijn voor het Hooghuis, dat nu trouwens ook in een polderomgeving staat.

Ik ben heel duidelijk geweest. De Vlaamse Regering maakt er werk van en moet dat ook doen. De opties moeten worden besproken. Als die keuze wordt gemaakt, dan is dit mijn voornemen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik heb duidelijk begrepen dat u dit waardevol erfgoed wilt bewaren ter plekke of in de onmiddellijke nabijheid.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■